

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Gelişim; öğrenme, yaşantı, büyüme ve olgunlaşma sonucunda bireyde görülen döllemeden ölüme kadar devam eden düzenli ve sürekli değişikliklerdir.

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Büyüme: Vücudun boy, kilo ve hacim olarak artmasıdır. Bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde büyüme diğer dönemlere oranla daha hızlıdır. Çünkü bu dönemlerde hızlı bir boy artışı söz konusudur. Örneğin yeni doğan bir bebeğin boyu bir yıl içinde % 50 oranında artarken; bir yaşına geldiğinde kilosı doğumdaki kilosunun üç katına ulaşır. Büyüme; gelişimin gözlenebilir, ölçülebilir yönüdür. Başka bir ifade ile gelişimin niceliksel boyutudur.

Örnek: Bir çocuğun bisiklet kullanabilmesi için bacaklarının pedala yetişecek kadar uzaması büyümedir.

Örnek Soru: Fatma Hanım seneye okula başlayacak olan yeğeni Bertuğ'a bir hediye vermek ister. Çocuk giysileri satan bir mağazadan Bertuğ'un yaşını söyleyerek bir pantolon satın alır. Hediyesini yeğenine verdiğinde, uzun süredir görüşmemelerine karşın, satın aldığı pantolonun yeğeninin bedenine tam olduğunu görür, çok sevinir. Yukarıdaki paragrafta gelişim psikolojisine özgü kavramlardan hangisine vurgu yapılmaktadır? (KPSS - 2008)

C: BÜYÜME

Olgunlaşma: Organizmanın bir organının ondan beklenen görevi yapabilecek düzeye ulaşmasıdır. Başka bir ifade ile olgunlaşma; türe özgü genetik yapı tarafından önceden belirlenmiş bir plan dâhilinde, yaşantılardan bağımsız olarak ortaya çıkan biyolojik gelişmelere işaret eder. Öğrenmelerden bağımsız, kalıtımın etkisiyle ortaya çıkan biyolojik bir değişimdir. Yani olgunlaşma, zihinsel ve fiziksel yönden gelişen bireyin zamanı geldikçe kalıtımla ona aktarılan davranışları gösterebilecek düzeye ulaşmasıdır.

Örnek: Bir çocuğun bisiklet kullanabilmesi için bacaklarının pedalı çevirebilecek düzeye ulaşması olgunlaşmadır.

Örnek Soru: Aşağıdaki kavramlardan hangisi, gelişimde türe özgü genetik yapı tarafından önceden belirlenmiş bir plan dâhilinde, yaşantılardan bağımsız olarak ortaya çıkan biyolojik gelişmeleri açıklamak için kullanılır? (KPSS - 2005)

C: OLGUNLAŞMA

Örnek Soru: Bir anne, daha önce küçük nesneleri ağzı dar bir şişenin içine sokamayan bir buçuk yaşındaki oğlunun artık küçük nesneleri ağzı dar bir şişenin içine rahatlıkla sokabildiğini gözlemlemektedir. Zaman içinde çocuğun bu davranışı kazanması, aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir? (KPSS - 2004)

C: OLGUNLUK

Hazırbulunuşluk: Bireyin ondan beklenen herhangi bir davranışı yerine getirebilmesi için yeterli olgunluk düzeyinin yanı sıra o davranış için gerekli ön bilgi, tutum ve davranışa sahip olmasıdır.

Örnek: Bisiklete binmeyi öğrenmek için gerekli fiziksel olgunlaşmanın yanı sıra bisiklete binmeye istekli olma, bisiklete binmeye ilişkin ön bilgi ve uygun sağlık koşullarına sahip olma hazırbulunuşluğu ifade eder.

Öğrenme: Bireyin çevresi ile etkileşimi sonrasında meydana gelen nispeten kalıcı izli davranış değişikliğidir.

Öğrenmenin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yaşantı sonucunda meydana gelme
- Davranışta bir değişimin olması
- Değişimin nispeten kalıcı olması
- Değişimin yorgunluk, hastalık vb. etkene bağlı olmaması
- Değişimin sadece büyüme sonucu ortaya çıkmaması
- Değişimin içgüdüsel ve refleksif bir davranış olmaması

Örnek: Bir çocuğun ağabeyini bisiklete binerken gözlemlemesi ve ondan bisiklete binmeyi öğrenmesi

Deneyim: Bireyin çevresiyle etkileşime geçmesi sonucunda olumlu olumsuz tüm kazandıklarıdır.

Gelişme: Organizmanın, büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimi ile düzenli ve sürekli olarak değişmesidir. Gelişme, gelişim sürecinde ortaya çıkan üründür.

Örnek: Çocuğun bisiklete binmesi

Gelişim: Organizmanın döllenmeden başlayarak bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden belli koşulları olan en son aşamasına ulaşıncaya kadar sürekli ilerleme kaydeden değişimdir.

Gelişim; büyüme, olgunlaşma, hazırbulunuşluk ve öğrenme kavramlarını içine alan daha kapsamlı bir kavramdır.

Gelişim Dönemi: Belli özelliklerin ön plana çıktığı aşamalar olarak tanımlanabilir. En basit dönem sınıflaması yaşa göre yapılan sınıflamadır.

Gelişim Görevleri (Ödevleri): Bireyin, bir gelişim evresinde gerçekleştirmesi gereken davranışlardır. Bu davranışlar gerçekleştirilmesi beklenen dönemde gerçekleştirilmezse telafisi ya çok zor ya da imkânsızdır.

Örnek: İki yaşının sonunda çocuk yürümeyi öğrenmiş olmalıdır, altı yaşının sonunda ise tuvalet kontrolünü yapabilmelidir.